והתניא כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים לאו תרוצי (א) מתרצת לה כך סימני קירבי דגים והיכי משכחת בסימני קירבי דגים שיהא כד וחד משכחת לה בשילפוחא. אם אין שם מומחה מאי אמר רב יהודה כיון דאמר אני מלחתים מותרין רב נחמן אמר עד שיאמר אלו דגים ואלו קירביהן אורי ליה רב יהודה לאדא דיילא כיון דאמר אני מלחתים מותרין: ועלה של חילתית: פשיטא לא נצרכה אלא לקרטין שבו מהו דתימא ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה קמ"ל דהא אישתרוקי היא דאישתרוק ואתא בהדה: וזיתי גלוסקאות המגולגלין: פשיטא לא נצרכא אע"ג דרפי טובא מהו דתימא חמרא רמא בהו קמ"ל הני מחמת מישחא הוא דרפו: ורבי יוסי אומר שלחין אסורין: היכי דמי שלחין א"ר יוסי בר חנינא כל שאוחזו בידו וגרעינתו נשמטת: החגבין הבאין כו': ת"ר *החגבין והקפריסין והקפלוטות הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הספינה מותרין הנמכרין *בקטלווא לפני חנוני אסורין מפני שמזלף יין עליהן וכן *יין תפוחים של עובדי כוכבים: *הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה מותרין הנמכר בקטלווא אסור מפני שמערבין בו יין: ת"ר פעם א' חש רבי במעיו אמר כלום יש אדם שיודע יין תפוחים של עובדי כוכבים אסור או מותר אמר לפניו ר' ישמעאל ב"ר יוסי פעם אחת חש אבא במעיו והביאו לו יין תפוחים של עובדי כוכבים של ע' שנה ושתה ונתרפא אמר לו כל כך היה בידך ואתה מצערני בדקו ומצאו עובד כוכבים אחד שהיה לו שלש מאות גרבי יין של תפוחים של ע' שנה ושתה ונתרפא אמר ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים: וכן לתרומה: מאי וכן לתרומה אמר רב ששת וכן לכהן החשוד למכור תרומה לשם חולין לפניו הוא דאסור אבל הבא מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה מותר אירתותי מירתת סבר שמעי ביה רבנן ומפסדו ליה מינאי:

הדרן עלך אין מעמידין

כל הצלמים אסורין מפני שהן נעבדין פעם אחת בשנה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל או צפור או כדור רבן שמעון בן גמליאל אומר אף כל שיש בידו כל דבר: **גמ'** אי דנעבדין פעם אחת בשנה מאי טעמא דרבנן? א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן במקומו של ר"מ היו עובדין אותה פעם אחת בשנה °ור"מ *דחייש למיעוטא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום ורבנן דלא חיישי למיעוטא לא גזרו שאר מקומות אטו אותו מקום. אמר רב יהודה אמר שמואל באנדרטי של מלכים שנינו [א] אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ובעומדין על פתח מדינה שנינו

אמר

וספנא כסימני ביצים וכו' · אלמא יש לדגים עוברין: **וסיכא משכחת לה בסימני קירבי דגים כד וחד** · (ב) ובבני מעיים עשוין כזה ענין: **בשילפוחא** · משיח"ה של דג שמליאה רוח: **אין שם מומחה מאי** · כשנימוחו העוברין קבעי לה: **אני מלחתים** · הדגים ורחיתי שדגים טהורין הן ומהן הולחתי קרביים הללו: **אלו דגים** · שירחה לו הדגים עלמן אבל באני מלחתים לא מהימן דשמא לא בקי בהן: **דיילא** · שמש רגיל להיות שכיר לעושה סעודה לתקן תבשילין: **לקרטין שבו** · הדבוקין בעליו או שנשרו בכלי דלמא לייתי קרטין אחריני דאיפסיק בסכינא ועריב בהני: **אישתרוקי אישתרוקו** · ומן העלין לכלי עלמן אישתרוקי נשמטו: **דרפי טובא** · מגולגלין ביותר ובלע"ז מול"ש וגרעינתם נשמטת (ג) דכיון דרפי כולי האי חמרא רמא בהו: **שלחין** · שמשתלחין גרעינין מעלמו: **קפריסין** · קפלוטות מבושלין וכבושין במכבש ומתקיימין ואין בהן משום בשולי עובדי כוכבים דנאכלים חיין ולא משום גיעול דטעם הגיעול פוגמו ולא משביחו: **מן ההפתק** · מקום כינוסן שהן עצורין שם זה על זה ובלע"ז פיל"ח: **קטלווא** · שוק: **תרומה** · אין דמיה יקרים שאינה ראויה אלא לכהנים: **ומפסדו מינאי** · יפקירו את כל האוצר:

הדרן עלך אין מעמידין

כל הצלמים אסורין · בהנאה: **כדור** · פילוט"א ובגמרא מפרש דהני ודאי נעבדין דמשום חשיבותא אשקלוה להך חפצי בידייהו: **גמ' מ"ט דרבנן** · מדלא קתני וחכמים אומרים אינו נעבד אלא מי שיש בידו וכו' מכלל דסבירא להו דנעבדים: **אנדרטי** · כשהמלך מת עושין צורתו בפתח השער לזכרון והתם קאסר רבי מאיר דאגב חביבותא פלחי ליה: **בעומדין על פתח המדינה שנינו** · בהנהו קאסר רבי מאיר דחשיבי להו:

מי

ה"ג **אוצר** הפתק ספינה · וזו אף זו קתני שאוצר מתקיים יותר מהפתק והפתק יותר מספינה: הדרן עלך אין מעמידין

כל הצלמים · רשב"ג אומר אף כל שיש בידו כל דבר · בגמ' מפרש טעמא דר"מ משום דחייש למיעוטא וגזר שאר מקומות אטו אותו מקום ורבנן דלא חיישי למיעוטא לא גזרי ומשמע מהכא דרשב"ג נמי לא חייש למיעוטא ופליג אדר"מ ותימה דא"כ קשיא דרשב"ג ארשב"ג וקשיא הלכתא אהלכתא דרשב"ג דהכא לא חייש למיעוטא ובפרק אם לא הביא (שבת דף קלה: ושם) תנן רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל הא לא שהה כגון (שנשרף) או שאכלו ארי הוי נפל אע"ג דרוב נשים אינקמפילות אלמא חייש למיעוט נפלין ותנן נמי פ"ג דבכורות (דף כג:) רשב"ג אומר הלוקח בהמה מניקה מן העובד כוכבים פטורה מן הבכורה דלא מרחמא אלא אם כן ילדה משמע אבל מטעם חולבת לא דחלב אינו פוטר דחיישינן למיעוט חולבות אע"פ שאין יולדות והלכתא קיימא לן כרבנן דלא חיישי למיעוט דאמרינן פ"ק דחולין (דף יא:) ור"מ דחייש למיעוטא היכי אכל בישרא ומדלא קאמר היכי אכלינן משמע דקי"ל דלא חיישינן למיעוטא ואינו בבכורות ובנפל פסקינן כרשב"ג דחייש למיעוטא וי"ל דודאי רשב"ג לא חייש למיעוטא כדמשמע הכא וההיא דנפל שאני דהוה מיעוט המצוי דנפלים שכיחי ושם ודאי יש לחוש כדאמרינן (יבמות דף קכא.) גבי ראוהו טפל למים שאין להם סוף או ראוהו גוסס דאשתו אסורה אע"פ שרוב גוססין למיתה וחיישינן למיעוטא מפני שהוא מיעוט המצוי וההיא דבכורות מיירי שראיתה חולבת קודם לידה דודאי הוחזקה מן המיעוט אבל ודאי בשאר בהמות חלב פוטר וכן הלכה: **אי** דנעבדין פעם אחת בשנה מאי טעמייהו דרבנן · וא"ת דלמא בהא פליגי מר סבר דנעבדין ומר סבר אין נעבדין וי"ל דמשמע ליה דאפילו רבנן אית להו דנעבדין מדלא קתני וחכ"א אין נעבדין אלא מי שיש בידו וכו' וכן פ"ה: **ר"מ** גזר שאר מקומות אטו אותו מקום · וא"ת בפירקין דלעיל (דף לה:) גבי גבינת בית אונייקי לא גזר נמי ר"מ שאר מקומות וי"ל דשאני התם דבאותו מקום נמי לא היו נשחטין לעבודת כוכבים כי אם המיעוט ואי הוה גזרינן שאר מקומות אטו אותו מקום הוי מיעוטא דמיעוטא אבל כאן במקומו של ר"מ היו כולם עובדין כל הצלמים וה"נ גזר ר"מ על הכותים מפני דמות יונה שמצאו בהר גרזים והיו כל בני המקום עובדין לה (חולין ו.): **אנדרטי** של מלכים. פ"ה צורת שלטון המת עושין לזכרון ור"ת פי' צורת שלטון החי עושין לכבודו וראיה לדבר מאנדרטי של נבוכד נצר ועוד דאמר במדרש אדרייטוס קיסר הלך את ר' יהושע לטייל במדינה הראהו צורת צלמים שהיו עושין לכבודו: **ובאנדרטי** של מלכים שנינו · פ"ה ובההוא קאסר רבי מאיר דאגב חביבותייהו פלחי להו ומפרש נמי בעומדין על פתח מדינה דחשיבי טפי משמע אבל בשאר צלמים לא אסר רבי מאיר וקשה דהא תנן (לקמן דף מא.) מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין ולשון מצא משמע בשוק או בשדה ואפילו למאי דמוקי לה שמואל לקמן בעומדים על בסיסן ופ"ה על בימוס שלהן ששם עובדין אותם לא נהירא דלשון מצא לא משמע כן אלא שיש להם בית מושב רחב ויכולין לעמוד לבדן (ד) וניכרים שלא נשתברו מצלם שלם ועוד קשה דהכא משמע דסתם אנדרטי של מלכים פלחי להו טפי ואדרבה בפרק כלל גדול (שבת דף עב:) משמע שאין סתמן לעבוד דקאמר אי דחזא אנדרטי וסגיד ליה אי דקבליה עליה וכו' לכך פי' רבינו תם דהכא קאי אהיתרא דרבנן והכי קאמר הא דשרו רבנן במתני' היינו דוקא באנדרטי של מלכים ובעומדין על פתח מדינה דבהנהו שרו רבנן דודאי לנוי עביד להו ורבי אלחנן מיישב פ"ה דודאי קאי ארבי מאיר ובשאר צלמים לא אסר וההיא דלקמן דתבנית יד ותבנית רגל מיירי בשל כפרים והנהו ודאי אסורים אפילו לרבנן דודאי למיפלחינהו עבדי להו ובכך ניחא דכי דייק (ה) לה במילתיה *דרבי יוחנן הא צלמים עצמן אסורין וסתמא כרבי מאיר לא מצי למימר דסתמא כרבנן כדפריסית והא דמשמע בפרק כלל גדול (שם דף עב:) דאנדרטי אין סתמן נעבד לא איירי בשל מלכים אלא בשל שולטנות והכא מיירי בשל מלכים

קצה א מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה כ סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן פג סעיף ח:

קצו ב מיי' פי"ז שם הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סימן קיד סעיף ח:

קצז ג מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף ג:

א ד ה מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הל' ו סמג לאוין כב טוש"ע י"ד סי' קמא סעיף א:

[צ"ל שנשרף]

◆

רבינו חננאל

אחבה טהורה' שני ראשית חדין שני ראשיה כדין טמאה· ופריק רבא היכא אמרו אין לוקחין אלא מן המומחה בשנימוחו ואינן ניכרין להיבדק· אין שם מומחה מאי רב הונא אמר עד שיאמר אני מלחתים וכן אורי ליה רב יהודה לאדא דילא: ירושלמי נתן בר בא אמר קומי שמואל ידע אנא למפרש בין עוברי דגים טמאים בין עוברי דגים טהורין עוברי דגים טמאים עגולים עוברי דגים טהורין ארוכין אחוי ליה הדא סלפיתא מין דג שמו בלשון יון אל סלפה· אמר ליה כוה מהו· אמר ליה טמא אמר ליה לא ביש לי דאמרת על טהור טמא אלא סופך דאמרת על טמא טהור אין לוקחין מעי דגים וקרבי דגים אלא על פי מומחה ואם אמר אני מלחתים נאמן ומפרש בעוברי דגים טמאין ביציאתן נגמרות: ועלה של חלתית· ואמרינן פשיטא חלתית הוא דאסור משום דחתיך ליה בסכין ובלע ליה מן השמנונית של סכין· אבל העלין פשיטא דמותרין ופריק רבא לא נצרכא אלא לגרעין שבה מהו דתימא ניחוש דלמא מערב בהו מן החלתית עצמו קמ"ל אגב דשריק ליה מינתר נתר ולא מידביק: וזיתי גלוסקא המגולגלין פי' זיתים רכים ולחינורפוין מהו דתימא חמרא רמא בהו ואסירי קמ"ל מחמת שמנן הוא דרפו· ר' יוסי אומר השלוחין אסורין היכי דמי שלוחין כל שאוחזה בידו וגרעינתה נשמטת דכולי האי לא רפיא אלא אי יהיב בהו חמרא: ירושלמי הן סבכות הן פרעות הן רפפות הן רעלות הן אסטגיות הן ספיות הן כוסות הן גומות היא מקום תחת הכוסות היא מקום הנחת החתיכות הן זיתי גלוסקא הן זיתי מגולגלין· והשלוחין אסורין ר' חייא בשם ר' יוחנן אמר מין הוא ואין נותנין בהן חומץ שיהו חולצין את גרעיניהן: והחגבין מן הסלילה אסורין שמזלפין בהן יין מן האפותין מותרין (וכן בתרומה): ת"ר החגבין והקפריסין והקפלוטאות פי' הצלף וראשי הלפתות וכיוצא בהן הכבושין הבאים מן האוצר ומן האפותין ומן הספינה מותרין והנמכרין בסלילה לפני החנוני אסורין מפני שמזלף עליהן וכן יין תפוחים הבאים מן האוצר וכו': פעם אחת חש רבי במעיו והביאו לו יין תפוחים של עובד כוכבים של שבעים שנה ושתה ונתרפא ואמר ברוך שמסר עולמו לשומרים: וכן בתרומה' פירשה רב ששת הכי וכן כהן החשוד למכור תרומה לשם חולין מה שלפניו בחנות הוא דאסור דחיישינן דלמא מערב בהו תרומה אבל הבא מן האוצר ומן האפותין ומן הספינה מותרין מאי טעמא אירתותי מירתת סבר דלמא שמעי רבנן ומפסדי ליה לכוליה: הדרן עלך אין מעמידין: כל הצלמין אסורין מפני שנעבדין פעם אחת בשנה דברי ר"מ והכ"א אינו אסור אלא מי שיש בידו מקל כו' · אוקמה רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן במקומו של ר"מ היו עובדין אותו פעם אחת בשנה · ורבי מאיר לטעמיה דחייש למיעוטא וכו' ופשוטה היא ובא רב יהודה ואמר באנדרטי של מלכים שנינו כלומר צירת אדם · ואמר רבי יוחנן בעומדין על פתח מדינה

[תוספתא פ"ה] *אוצר לעיל לח:

[צ"ל בסלולא כך איתא בתוספתא וכן משמע בהרא"ש פ"ש דגרים סלים אבל ברי"ף אי' בסלולה ופי' הר"ן סלים]

[לעיל לג: וש"נ]

[שכתבו תוס' בשם ר"ת לעיל ג. ד"ה שלא השתחוו]

צ"ל דר"ל רש"א

*נלע"ד שמדובר בכלי מלא דגים וקרבים - וקרבים אלו אנו אומרים נפלו מדגים אלו ולא נחתכו על ידי סכין של העכו"ם

נושא

דברי מזון של עכו"ם שיותר שלהם תלוי אם הביאם מלפניו או מן האוצר

נושא

הגמ' מסבירה מה היה הפסל שעבדוהו פעם א' בשנה:

א) אנדרטי של מלכים

ב) שעמדה על פתח מדינה

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאו תרוצי קא מתרצית לה תרין הכי כך סימני קירבי דגים: (ב) רש"י ד"ה והיכא וכו' כד וחד וכי בבני מעים וכו' הענין: (ג) ד"ה דרפי וכו' נשמטת הס"ד ואח"כ מ"ה מהו דתימא דכיון דרפי: (ד) תוס' ד"ה ובאנדרטי וכו' לעמוד לבדן ונראים שלא נשתברו מצלם שלם: (ה) בא"ד ובכך ניחא דכי דייק לקמן מתיובתא דר' יוחנן הא וכו' אפילו כרבנן לדפריסית · נ"ב [פי' דסיפא בשל כפרים] איירי ואה"נ רישא דתני שברי צלמים מותרין דלא אצטריך דאפילו שברי עבודת כוכבים מותרין אלא לדיוקא הא צלמים עצמן אסורין לא אצטריך כן דיוקא אלא [לאשמועי דסתמא] כר"מ דאי בשל כפרים מסיפא שמעי' לה דאפילו [שברי יד ורגל] אסורין כ"ש צלמים שלמים אלא כך דיוקא לא אתא אלא [לאשמועי דסתמא כר"מ] ובאנדרטי של מלכים ומה שקשה היא גופא טעמא מאי [והשאר חסר]:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמר רבב"ח· נ"ב גירסת הרמב"ם רבב"ח אמר ר' יוחנן בעומדין כו' ①ופליג על שמואל· אבל הרי"ף ורא"ש ושאר פוסקים מפרשים ②דלא פליגי· וכולם מפרשים דברי שניהם אף לרבנן דלא כרש"י (עמ"ש רבינו ביו"ד סי' קמ"א ס"ק ב'):

גליון הש"ס גמרא ור"מ דחייש למיעוטא· עיין מרדכי סוף חולין: